

KATALUNA ESPERANTISTO

OFICIALA ORGANO DE LA KATALUNA ESPERANTISTA
FEDERACIO KAJ DE LA INTERNACIAJ FLORAJ LUDOJ

A la Societat de Nacions

... En una de les comissions prenia part no fa gaire, segons diu el Cri de París, un senyor qui es feia remarcar de tot-hom pel seu aspecte elegant i per la seva cortesia. Assiàtic, ho era segurament, però tan anglès d'actius, de gestos i de llenguatge aparentment.

No va obrir per a res la boca en tots els dies que durà el treball fins a la sessió final, quan abans d'estampar les signatures, tot-hom va resumir la seva opinió.

Quan li arribà el seu torn, s'incorporà, saludà profundament i començà un discurs amb accent anglès. Però els comissionats anglesos feren senyals de que no l'entenien. Igualment els demés asiàtics.

Discretament es feren venir tots els interprets, pararen les orelles. No percaçaren ni un mot.

I l'orador continuava parlant boi saludant, i potser les seves observacions eren del més alt interès...

Per fi, s'assegué. Hom no sabia què respondre-li, quan un delegat francès va tenir una idea lluminosa. S'aixecà, saludà el seu preopinant, i també amb accent anglès va dir-li:

— Les seves observacions han estat altament interessants per a la comissió. I és per això que li demanem de fer-nos a mans un resum per escrit.

Aplaudiments; l'estranger tornà a saludar, i la sessió fou aixecada.

Però des de llavors, tot-hom a Ginebra es pregunta:

— Quin llenguatge deu parlar aquest home?

(De «La Movado»)

“KATALUNA ESPERANTISTO”

OFICIALA ORGANO DE

KATALUNA ESPERANTISTA FEDERACIO

Membra kotizaĵo: 3'50 p.; Grupoj: 1'20 por membro.

Jarabono: 6 p. enlande kaj 6 sv. fr. internacie. roveĵz empleto 2 respondkuponoj

Federacia sidejo kaj redakcejo: carrer València, 245 - BARCELONA

FEDERACIAJ GRUPOJ

<i>Esperantista Klubo Palma</i>	
Mesquida, 6 eut.	Palma de Mallorca
<i>Empordana Ebenajo</i>	
(Girona)	Armentera
<i>Esperanta Nesto</i>	
(Joventut Katòlica)	Ripollet
<i>Frateco</i>	
Placo Pi i Margall, 4.	Vendrell
<i>Ĝirona Espero</i>	
(Creu Roĵa)	Girona
<i>Lumon</i>	
St. Antoni, 64.	Terrassa
<i>Studenta Juneco</i>	
(Seminari)	Girona
<i>Aplec</i>	
Montserrat, 9, 1. ^{er}	Sabadell
<i>Bela Espero</i>	
Carretera de Vich, 4.	Manresa
<i>Esperanta Idealo</i>	
Mossèn Verdaguer Sta.	Coloma Farnès
<i>Esperantista Amikeco</i>	
Plaça Bernardí, 10.	Manlleu
<i>Esperanta Burĝono</i>	
(Centre Democràtic)	Rubi
<i>Internacia Frateco</i>	
(Coop. La Colmena)	Sta. Coloma Gramanet
<i>Paco kaj Amo</i> (Soc.)	
Planeta, 16, pral.	Barcelona
<i>Barcelona Stelo</i>	
Provença, 156	Barcelona
<i>Barcelona Esperanto-Societo</i>	
Bretón Herreros, 18, 1.	Barcelona
<i>Esperantista Grupo «Sollerica»</i>	Soller
<i>Supercelo</i>	
Coroleta, 15	Barcelona

LOKAJ DELEGITOJ

Ager: Fino. Maria Plans
Almúnia de Castellví: Sro. Pere Esvertit
Ametlla de Merola: Sro. Miquel Arpa

Artés: Sro. Manuel Monró
Armentera: Empordana Ebenajo
Banyoles: Sro. Joan Aulina
Figueres: Sro. Carles Varela
Girona: Sro. Josep M-a Dalmau
La Garriga: Sro. Joan Blancafort
Mahó: Sro. S. Ortega Barceló
Manlleu: Sro. Marian Vilardell
Manresa: Sro. Josep Albagés
Mataró: Sro. Francesc Torres
Molins de Rei: Sro. A. Canals
Monistrol de Montserrat: Sro. F. Orobitg, Pastro
Palafrugell: Sro. Francesc Sagrera
Palau de Montagut: Fino. Lluïsa Bargés
Palma de Mallorca: Sro. Narcís Boñill
Reus: Sro. Enric Aguadé
Ripollet: Sro. Josep Planas, Pastro
Rubi: Sro. Joan Ratés
Sabadell: Sro. J. Bracons
St. Adrià del Besòs: Sro. S. Arnella
St. Martí Sapresa: Sro. Joan Rieradevall
Sta. Coloma de Farnès: Sro. Pere Costa
Sta. Coloma de Gramanet: Internacia Frateco
Sallent: Sro. Lluï Solé
Sóller: Sro. M. Arbona
St. Feliu de Pallarols: Sro. J. Collelldevall
Terrassa: Sro. Ramon Marsà
Teyà: Dro. Jacint Barrera
Vendrell: Fino. Maria Julivert
Vich: Sro. Pere Farrés
Vidres: Sro. Josep Macià
Vilanova i Geltrú: Sro. Jaume Fort
Vilassar de Mar: Sro. Pere Domènech

Ni bezonas delegiton en ĉiu loko kie ni havas membron. Fervoruloj bonvolu sin turni al la sekretario de K. E. F.

KATALUNA ESPERANTISTO

OFICIALA ORGANO

DE LA KATALUNA ESPERANTISTO FEDERACIO KAJ
DE LA INTERNACIAJ FLORAJ LUDOJ

Nia devizo: *Maro estas gutaro* Redakcio: Carrer València, 245 - BARCELONA

DIREKTORO: MARIAN SOLÀ

La festo de la libro

Niaj enlandaj legantoj sciigis, almenaŭ per la ĵurnaloj, ke tiu festo okazis jam en nia lando antaŭ nelonge kaj ke multe da literaturaj libroj verkitaĵ en la patra lingvo estas disvenditaj ĉe la barcelonaj librovendejoj. Por ni esperantistoj, jen estas nova okazo partopreni tute saman feston, kiu tiun ĉi fojon havos universalan karakteron: la lasta univlersala esperanto kongreso en Danzig rekomendis al ĉiuj esperantistoj, kun la celo antaŭenpuŝi la progreson de la literaturo kaj ankaŭ inde kaj dece rememorigi la naskiĝotagon de D-ro Zamenhof, aĉeti en tiu ĉi tago esperantajn librojn kaj al la esperantaj societoj aranĝi laŭpove kunvenojn por konigi la staton de nia literaturo kaj konstati antaŭ la membraro la atingitajn progresojn. Ni povas nur laŭdi tiun rekomendon kaj deziri ke ĝi estu kiel eble plej multe akceptita; sincere kaj kore ni petas al niaj katalunaj grupoj kaj al ĉiuj individuaj federacianoj ke ili ne forgesu en la 15^a de Decembro almenaŭ iom rememori kaj mediti pri la heroo tasko de Zamenhof, pri liaj longaj laboroj, tute sindonaj por la bono de la homoj. Se iu el ni eksentis sin malforta kaj eble sopiris de nun sin teni pli pasive koncerne la movadon, se iu el ni sentas sin iom laca kaj avidas ripozon post la longa penado, se iu perdis esperon pro tro longa atendo, li tralegu denove la vivon de Zamenhof: kuraĝo kaj fervoro ree lin puŝos.

Zamenhof iam diris, rifuzante honorojn, monumenton ni havas en nia verko. Por liu honorigi nenio estos pli bona ol helpi la progresadon de lia verko. Kaj unu el la plej taŭgaj rimedoj por tion ĉi fari estas la aĉetado de esperantaj libroj, kiu sola povas plivalorigi kaj plivastigi nian jam tre valoran kaj legindan literaturon. En la datreveno de la naskiĝo de Zamenhof ni faru al ni devon akiri almenaŭ unu esperantan libron.—M. S.

La funebro

Mi rajdas sur griza, ŝaŭmanta ĉevalo,
 Mi estas vestita per nigra vualo
 Kaj ĉiun mi domon vizitas.
 Sed kie mi estas kaj kien mi venas.
 Nur kelkaj min dankas, sed multaj malbenas
 Min ĉiuj laŭpove evitas.

Noktmezo loĝadas en mia okulo
 la frunton kovradas densega nebulo,
 Min nigra bukloro ornamas.
 Je mia rigardo animoj ekstremas,
 Ĉar brulan doloron en ilin mi semas,
 mi ĝojon, feliĉon malamas.

Mi flugas rapide tra hela aero:
 Nubiĝas ĉielo, nigriĝas la tero...
 Jen freŝajn floretojn mi trovas,
 Jen rozoj belegaj kaj blankaj lilioj,
 Ĉe ili flirtadas la ĝojpapilioj,
 Sed ĉiujn mi ilin mortblovas.

Mi vidas patriron ĉe bela lulilo
 En ŝia okulo feliĉa ambrilo,
 Sur lipoj afabla rideto...
 Sed mi ne kompatas, al ili mi venas
 Kaj de la patrino infanon forprenas,
 Formortas amata fileto.

Mi ĝojas trovante malgajan junulon
 Mi ridas vidante larmantan okulon.
 Mi ĝuas, ĉar ĉiuj suferas...
 Fianĉon forprenas mi de la knabino
 Amikon fremdigas al la amikino.
 Feliĉon mi ne, ne toleras!

Mi rajdas sur griza, ŝaŭmanta ĉevalo,
 Mi estas vestita per nigra vualo
 Sub kiu mi havas trezorojn.
 Per zorgoj, trompiĝoj mi brustojn purigas,
 Mi en dolorego animojn kunigas
 Pli mildaj mi faras la korojn...

VARMA JARVENPAA

Ĉu...

Se ĵetos mi trezoron, oron
aŭ stelojn lumajn de l' ĉielo
al belaj, Ciaj piedetoj,
ĉu cia koro ne ŝanĝiĝos?

Ĉu cia koro ne ŝanĝiĝos,
eĉ se mi kante gloros amon
kaj cian nomon tra la mondo
ripetos poste la jarcentoj?

Kaj se nenion mi alportos.
nur *koron* amoplenan mian
al ci oferos, Amo Mia,
ĉu cia koro ne ŝanĝiĝos?

Ĉu cia koro ne ŝanĝiĝos
en hor' trankvila kaj silenta
dum la vesper' melankolia
Ĉu cia koro ne ŝanĝiĝos?

S. GRENKAMP-KORNFELD

Menciita en la XIIIaj Internaciaj Floraj Ludoj

Rememoro

Virinojn multajn — mi konfesas ĝin —
jam amis mi per am' pli-malpli ĝasta:
vi estis nek l'unua nek la lasta; —
do kiam mi memoras ĝuste vin?

Vin, kiun la kaprico de l'hazardo
kondukis en la urb' sur mia voj'; —
malriĉan blankan liton en mansardo
partigis ni kun senmalica ĝoj'.

Ebriaĵ de la ĝuo, kun frivol'
ni intersanĝis vantajn ampromesojn; —
ankoraŭ sentas viajn mi karesojn
kaj viajn varmajn kisojn sur la kol'.

Vi, kiun mi dum unu nokt' adoris,
foriris je l' krepusko de l' maten';
sen teda, dramatika amoscen'
disiris ni — kaj ni ne vane ploris...

Ne scias mi, ĉu iam mi renkontos
ankoraŭ vin sur nia vasta ter',
sed per animo mia prirespondos
mi poste por la via en l'infer'.

Originale Verkis:

JAN VAN SCHOOR

Premiita en la XIIIaj Internaciaj Floraj Ludoj.

Karnavala Romanco

(dediĉata al Jaime Grau Casas)

Kiel digna kaj pala vi aspektis hieraŭ,
Kun la brovoj belformaj de la korva kolor' !
Mi rigardis, sorĉita de l' triumfa apero,
Kun la mano tremanta ĉe l' kor'.

Estis brila salono de la bal' karnavala,
Estis brua amuzo de la gajurbanar',
En susuro de l' paŝoj, sub "jazz-band" triviala
Flekse movis sin paro post par' .

Kaj vi, kvazaŭ antikva, plej majesta diino,
De svenige-alloga kaj belkreska statur',
Pasis meze de l' svarmo, en la lustrilumino,
Tra la flustra virina murmur' .

Ĝuavide-mienaj, vin salutis la viroj,
Sub mizera knarado de l' usona "fox-trott",
Kaj el ĉiu angulo vin minacis konspiroj,
Aŭ senforta, kaŝita komplot' .

Sed vi restis dieca, malintima fiero,
Konservante malvarmon de statua marmor' ...
Mi vin sekvis rigarde, sen dezir' , sen espero,
Kun la mano rigida ĉe l' kor' .

N. HOHLOV

La Senmorteco

de Maurice Maeterlinck

(fino)

Jen estas la centro de la enigmo. Postuli ke tiu eta konscienco, tiu sento de "mi" speciala, preskaŭ infana kaj ĉiam eksterordinare limigita, kredeble malsano de nia inteligenteco, postuli ke ĝi akompanu nin en la senfino de la tempo por ke ni tiun ĉi komprenu, por ke ni ĝin ĝuadu, ĉu tio ne estas kvazaŭ ni volus percepti objekton per helpo de organo tute ne destinita al tiu perceptado? Ĉu tio ne estas kvazaŭ peti ke nia mano vidu la lumon aŭ ke nia okulo flaru la parfumojn? Ĉu, ankoraŭ, tio ne estas konduti kvazaŭ malsanulo kiu, por trovi sin, esti certa ke li ja estas li mem, kredus necese konservi sian malsanon en la bonfarto kaj en la senlima daŭro de la tempo? La komparo estas cetere pli ĝusta ol ordinara komparo. Imagu al vi blindulon samtempe paralizitan kaj surdan. Li troviĝas en tiu stato de sia naskiĝo kaj ĵus atingis sian tridekan jaron. Kion brodis la horoj sur la senbilda teksaĵo de tiu malfeliĉa vivo? La malfeliĉulo eble kolektis en la fundo de sia memoro, pro manko de aliaj rememoroj kelkajn palajn sentojn de varmo kaj malvarmo, de laceco kaj ripozo, de fizikaj doloroj pli-malpli akraj, de soifo kaj malsato. Kredeble ĉiuj homaj ĝojoj, ĉiuj esperoj kaj ĉiuj revoj de la idealo kaj de niaj paradizoj, resumiĝos por li en la nedifinita bonstato kiu sekvas la estingiĝon de doloro. Jen estas la sola ebla konsisto de tiu konscienco kaj de tiu «mi». Ĉar la intelekto neniam estis alvokita el ekstere, ĝi profunde dormos ne sciante pri si mem. Kaj tamen la malfeliĉulo havos sian propran malvastan vivon al kiu ĝi sopiros per tiel streĉa fervoro kiel la plej feliĉa homo. Li timos la morton; kaj la ideo eniri en la eternecon ne portante kun si la emociojn kaj la rememorojn de sia konscienco, de siaj ombroj kaj de sia silento, metos lin en la malespero en kiu nin trempas la penso forlasi por la frosto kaj nokto de la tombo vivon de gloro, de lumo kaj amo.

V

Ni supozu ke miraklo subite vigligas liajn okulojn kaj orelojn, malkaŝas al li tra la fenestro malfermita apud lia lito, la tagiĝon sur la kampoj, la kanton de la birdoj sur la arboj, la murmuron de la ventoj inter la folioj, kaj de la akvo apud la bordoj, la travideblan sonoron de homaj voĉoj en la matenaj montetoj. Ni supozu ankoraŭ ke la sama miraklo, kompletante sian faron, donas al li la uzadon de liaj membroj. Li levigias, etendas la brakojn al tiu mirindaĵo kiu por li posedas ankoraŭ nek versaĵnecon nek nomon: la lumo! Li malfermas la pordon, ŝanceliĝas pro lumblindiĝo kaj tuta lia korpo fandiĝas en tiujn mirindaĵojn. Li eniras nedireblan vivon, en ĉielon kiun neniu revu antaŭsentigis; kaj, pro kaprico tre akceptebla en tiaj resaniĝoj,

kiam la sano enkondukas lin en tiun nekoncepteblan kaj nekompreneblan ekzistadon, ĝi forviŝas de li ĉiun rememoron pri tagoj pasintaj.

Kiu estos la stato de tiu «mi», de tiu centra kerno, magazeno de ĉiuj niaj sentoj, loko kien kunvenas ĉio kio apartenas propre al nia vivo, plej supera punkto, punkto «egotika» de nia estaĵo, se oni povas ekuzi tiun neologismon? Kiam la memoro estas nuligita, ĉu li retrovos en si mem kelkajn trajtojn el la antaŭa homo? Kiam nova forto, la intelekto, vekigas subite kaj laboras per neaŭdita aktiveco, kiam rilaton konservas tiu intelekto kun la senmova kaj eta ĝermo el kiu ĝi naskiĝis? Al kiuj anguloj el sia pasinteco ĝi alkraciĝos por daŭrigi sin? Kaj tamen, ĉu ne postrestos en li iu sento aŭ instinkto, sendepende de la memoro, de la inteligenteco kaj mi ne scias de kiuj aliaj kapabloj, kiu komprenigos lin ke estas ja en li mem kie ĵus eksplodis la liberiga miraklo, ke estas ja lia propra vivo kaj ne tiu de lia najbaro, transformita, nerekoncible, sed substance identa, kiu elirinte el malheleco kaj silento, plilongigas en la lumo kaj harmonio? Ĉu ni povas imagi la konfuzon, la fluojn kaj refluojn de la malserenigita konscienco? Ĉu ni scias kiel la hieraŭa «mi» kuniĝos al la hodiaŭa, kaj kiel la «egotika» punkto, la sentema punkto de la personeco, la sola kiun ni volas konservi netuŝite, kondutos sin en tiuj deliroj kaj tiuj renversigoj?

Ni provu unue respondi kun sufiĉa precizeco al tiu demando kiu apartenas al nia vivo nuna kaj videbla; kaj se ni ne povas tion fari, kial esperi la solvon de la alia problemo kiu stariĝas antaŭ ĉiu homo en la momento de la morto?

VI

Tiu sentema punkto kie resumiĝas la tuta problemo, ĉar ĝi estas la sola pridiskutata, kaj en ĉio ĝin ne koncernanta la senmorteco estas certa, tiu mistera punkto al kiu, en ĉeesto de la morto, ni aljuĝas tiel altan valoron, estas tre strange ke ni ĝin perdas ĉiumomente en la vivo ne sentanta plej malgrandan ĝenon. Ne nur ĉiun nokton ĝi estingiĝas dum nia dormado, sed eĉ en maldormo, ĝi estas je la hazardo de vasta nombro da akcidentoj. Vundiĝo, puŝego, malbonfarto, kelkaj glasoj da alkoholo, iom da opiumo, iom da fumado sufiĉas por ĝin estingi. Eĉ kiam ĝin nenio ĝenas, ĝi ne estas egale vigla. Ofte oni bezonas klopodon, iom da sinatento por reteni ĝin, por konscii ke tiu aŭ alia okazo venas sur nin. Je plej malgrava distriĝo, feliĉo preterpasas apud ni, ne tuŝante nin, ne liverante al ni la entenatan plezuron. Oni dirus ke la funkcioj de tiu organo per kiu ni ĝuas la vivon, kaj rilatigas ĝin al ni, estas intermitaj kaj ke la ĉeesto de nia «mi», escepte en la doloro, estas nur rapida kaj senĉesa sinsekvo de iroj kaj reiroj. Kio nin trankviligas estas la certeco ke post revekiĝo, post la vundo, la frapo, la malatento, ni retrovos ĝin netuŝite kaj kontraŭe ni estas konvinkitaj ke, tiel malfirman ni ĝin sentas, ĝi devas por ĉiam plu malaperi en la timinda skuo kiu apartigas vivon de morto.

VII

Unua vero, atendante aliajn kiujn sendube la estonteco senvualigos, estas ke en tiuj ĉi demandoj pri vivo kaj morto, nia imago restis tre infana. Preskaŭ ĉie ĝi antaŭiras la racion; sed tie ĉi ĝi restas ankoraŭ ĉe la provo de la unuaj epokoj. Ĝi nutras sin per la revoj kaj barbaraj deziroj per kiuj ĝi lulis la timojn kaj esperojn de la homo de l'kavernoj. Ĝi postulas neebblajn aferojn, neebblaj ĉar malgrandaj. Ĝi postulas privilegiojn kiuj, atingitaj, estus pli timindaj ol la plej grandegaj malfeliĉoj per kiuj nin minacas la neniigo. Ĉu ni povas sentreme pensi al eterneco tute enfermita en nia mal-supera nuna konscienco? Kaj jen kiel en ĉio ĉi ni obeas al nelogikaj kapricoj de tiu en aliaj tempoj nomita «freneszulino de la hejmo». Kiu el ni, se li endormigus tiun ĉi vesperon, kun la scienca kaj sperta certeco ke li revekigos post cent jaroj, tia kia li estas nun kaj kun korpo sendifekta, eĉ kun la kondiĉo perdi ĉiun rememoron pri sia antaŭa vivo (ĉu tiuj rememoroj ne estus senutilaj?), kiu el ni ne akceptus tiun centjaran dormon kun la sama konfido kiel la dolĉan kaj nedaŭran dormon de ĉiu nokto? Anstataŭ timi ĉu multaj ne alkurus al tiu sperto kun fervora scivolemo? Ĉu ni ne vidus multajn homojn albatali per petoj la fordonanton de la sorĉa dormo, kaj petegi kvazaŭ favoron tion kion ili kredus mirakla plilongigo de sia vivo? Kaj tamen dum tiu dormado kio restus al ili, kaj post ilia revekigo, kion ili trovus de si mem? Kia ligilo, en la momento kiam ili fermas la okulojn, religos ilin al la estaĵo revekigonta sen rememoroj, nekonata, en nova mondo? Kaj tamen ilia konsento kaj ĉiuj iliaj esperoj en la eniro en la longan nokton, dependus de tiu ĉi ligilo kiu tute ne ekzistus. Ne estas ja inter vera morto kaj tiu endormiĝo io pli ol la diferenco de tiu revekigo dum jarcento prokrastita, revekigo tiel fremda al tiu endormiĝinto kiel naskigo de postmorta infano.

VIII

Aliflanke kiel ni respondos la demandon kiam ne plu temas pri ni sed pri tio kun ni spiranta sur la tero? Ni konsideru ekzemple la postvivo de la bestoj. Hundo, la plej fidela, plej afabla, plej inteligenta, de kiam ĝi estas mortinta, fariĝas nur naŭza restaĵo de kiu ni liberigas nin kiel eble plej baldaŭ. Eĉ eble ne ŝajnas al ni demandi ĉu io el la vivo jam spirita kiun ni amis en ĝi daŭras en alia loko ol en nia memoro, kaj ĉu ekzistas alia mondo por la hundoj. Ŝajnus al ni tre ridinde ke la spaco kaj tempo konservu zorge dum la eterneco, inter astroj kaj la senlimaj palacoj de l'etero, animon de malfeliĉa besteto, konsistanta el kvin aŭ ses tuŝantaj sed tre naivaj kutimoj, kaj de deziro trinki, manĝi, varme dormi kaj saluti siajn kamaradojn laŭ konata maniero. Kio restus cetere el tiu animo tute formita de kelkaj bezonoj el malperfekta korpo, kiam tiu korpo ne plu ekzistos? Sed kiarajte ni imagas, inter ni kaj besto, abismon kiu ne ekzistas eĉ inter mineralo kaj kreskaĵo, inter kreskaĵo kaj besto? Estas tiu rajto kredi nin tiel malproksi-

maj, tiel malsamaj al ĉio vivanta sur la tero; estas tiu ĉi pretendo altiĝi nin al kategorio kaj regno kiun eĉ la de ni mem kreitaj dioj ne ĉiam povus atingi, kiun oni devas antaŭ ol ĉio ekzameni.

IX

Oni ne povus rakonti ĉiujn mallogikaĵojn de nia imago pri la demando kiu okupas nin. Jen ni facile alkonformiĝas al disruiniĝo de nia korpo en la tombo. Neniel ni celas ke ĝi akompanu nin en ia senfino de la tempoj. Se ni pripensas, ni estus eĉ ĉagrenataj ke ĝi eskortu nin kun ĉiuj siaj neeviteblaj mizeroj, siaj malperfektaĵoj, siaj malbelaĵoj kaj ridindaĵoj. Kion ni volas kunporti estas nia animo. Sed kion ni respondos al tiu kiu demandas ĉu estas eble koncepti ke tiu animo estas io alia ol la tuteco de niaj intelektaj kaj moralaj kapabloj, kunigitaj, se oni volas, por kompletigo, al ĉiuj kiuj dependas de la instinkto, de la senkonscio, de la subkonscio? Kaj tamen kiam ĉe la sojlo de maljuneco ni vidas kiel malfortiĝas aŭ en ni aŭ en aliaj, tiuj samaj kapabloj ni ne pli malkvietiĝas, ni ne pli malesperas ol kiam ni vidas la malrapidan dekadencan de la korpaj fortoj. Ni konservas netuŝeble nian konfuzan esperon de postvivo. Ŝajnas al ni tre nature ke la stato de unuj dependas de tiu de la aliaj. Eĉ kiam la unuaj estas tute nuligitaj en amata de ni persono, ni ne kredas esti lin perdintaj, nek ke li perdis sian «mi», sian moralan personecon, de kiu tamen nenio restas. Ni ne plorus lian perdon, ni ne kredus ke li ne plu ekzistas, se la morto konservus tiujn kapablojn en ilia stato de ruiniĝo. Sed se ni ne aljuĝas ĉefan gravecon al dissolviĝo de nia korpo en la tombo, nek al estingiĝo de niaj intelektaj kapabloj dum vivo, kion do ni volas ke la morto ŝparu; kaj de kiu nerealiebla revo ni postulas la efektivigon?

X

Ni ja ne povas, almenaŭ nun, imagi akceptindan respondon al la demando pri senmorteco. Kial miri pri tio? Jen estas lampo sur mia tablo. Ĝi kaŝas neniun misteron; ĝi estas la objekto plej malnova, plej konata kaj plej uzata en la domo. Mi tie vidas oleon, meĉon, vitran kloŝon; kaj ĉio ĉi formas la lumon. La enigmo ne komencas ĝis la momento kiam mi demandas al mi kio estas la lumo, el kie ĝi venas kiam mi ĝin vokas, kien ĝi iras kiam mi ĝin estingas. Kaj tuj, ĉirkaŭ tiu malgranda objekto kiun mi subtenas, kiun mi malmuntas kaj kiun mi povus konstrui per miaj manoj, la enigmo estas nesondebla. Kunvenigu ĉirkaŭ mian tablon ĉiujn homojn vivantajn sur nia tero, neniuj povos al ni diri kio estas per si tiu ĉi malpeza flamo kiun laŭ mia plaĉo mi naskas aŭ estingas. Kaj se unu el ni kuraĝas hazarde eldiri unu el tiuj tiel nomataj sciencaj difinoj, ĉiu el nomoj de l'difino multigos la nekonataĵon kaj malfermos ĉiuflanken, neesperitajn pordojn antaŭ la nokto senfina. Se ni scias nenion pri la esenco, pri la vivo, pri iom da intima lumo kies elementoj estas ĉiuj de ni kreitaj, kies devemo,

proksimaj kaŭzoj kaj efektoj povas teniĝi en porcelana kaliko, kiel esperi penetri la nekomprenoblecon de vivo kies plej simplaj elementoj kuŝas je milionoj da jaroj, je miliardoj da mejloj el nia inteligenteco?

XI

De kiam ĝi ekzistas, la homaro ankoraŭ unu paŝon ne progresis sur la vojo de la mistero kiun ni primeditas. Ĉiu demando kiun ni povas fari tiucele, per neniun flanko ŝajne tuŝas, la sferon en kiu formiĝis nia inteligenteco kaj en kiu ĝi moviĝas. Eble neniun rilato estas ebla aŭ eĉ imagebla inter la organo kiu faras la demandon kaj la realeco kiu devus ĝin respondi. Plej aktivaj kaj plej rigoraj elserĉoj en tiuj lastaj jaroj nenion instruis al ni. Sciencaj kaj konsciencaj psikaj societoj, precipe en Anglujo, kolektis imponan amason da faktoj kiuj pretendas pruvi ke la vivo de la estaĵo spirita aŭ nerva povas ankoraŭ dum iom da tempo daŭri post morto de la materia estaĵo. Ni akceptu ke tiuj faktoj estas nekontesteble kaj science starigitaj; ili nur de kelke da linioj, de kelke da horoj simple prokrastus la komencon de la mistero. Se la fantomo de amata persono, rekonebla kaj ŝajne tiel vivanta ke mi adresas al li parolon, eniras mian ĉambron hodiaŭ vespere en la minuto mem kiam la vivo deapartiĝas de la korpo kuŝanta je mil mejloj de la loko kie mi troviĝas, tio ĉi, sendube estas tre stranga en mondo el kiu ni ne komprenas la unuan vorton; sed tio ĉi montras maksimume ke la animo, la spirito, la blovo, la nerva nekaptebla forto de la plej subtila parto de nia materio, povas deŝiri sin de ĝi kaj postvivi dum momentokiel la flamo de lampo kiun oni estingas foje deŝiras sin de la meĉo kaj dum momento staras en la nokto. La fenomeno estas ke ĝi ne okazu pli ofte kaj per nia volo, en la pleneco de la vivo. Almenaŭ ĝi tute neklarigas la demandon. Nenian unu el tiuj fantomoj montris plej malgrandan konsciencon pri nova vivo, vivo supertera kaj malsama al tiu ĵus forlasita de la korpo el kiu ĝi elflugis. Kontraŭe, ilia spirita vivo, en tiu momento kiam ĝi devus esti pura ĉar liberigita de la materio, ŝajnas tre malsupera al tiu estinta kiam la materio ĝin subtenis. La plej multaj aŭtomate daŭrigas, per ia sonnambula idioteco, la plej sensignifajn el siaj kutimaj sinokupoj. Unu serĉas sian ĉapelon sur meblo forgesitan, alia malkvietiĝas pro ŝuldeto aŭ informiĝas pri la horo. Kaj ĉiuj, iom poste, kiam la vera postvivo estus komenonta, forvapiĝas kaj por ĉiam malaperas. Mi konsentas ja ke, tio pruvas nenion nek por nek kontraŭ la ebleco de postvivo. Ni ne scias ĉu tiuj mallongegaj aperoj estas la unuaj ekbriloj de alia ekzistado aŭ la lastaj de tiu ĉi. Eble la mortintoj uzas kaj tiel profitas, pro manko de io pli taŭga, la lastan ligilon kiu kunigas ilin kaj igas ilin ankoraŭ senteblaj al niaj sentiloj. Eble ili poste vivadas apud ni, sed ne plu sukcesas, malgraŭ ĉiuj klopodoj rekonigi sin, nek veki en ni la ideon de sia ĉeesto, ĉar ni ne havas la organon necesan por ilin percepti; tiel same kiel ĉiuj niaj penoj ne sukcesus doni al naskita blindulo la plej malgrandan ekkonon pri lumo aŭ koloroj. Ĉiuokaze la en-

ketoj kaj taskoj de tiu nova scienco de «Borderland», kiel la angloj ĝin nomas, lasis ja la problemon ĝuste en la sama loko kie ĝi troviĝas de la komenco de homa konscienco.

XII

Meze de la nevenkebla nescio en kiu ni troviĝas, nia imago povas do elekti niajn eternajn destinojn. Nu, ekzamenante la diversajn eblecojn, oni devas nepre konfesi ke la plej belaj ne estas la malplej verŝajnaj. La unua, jam tuj sendiskute forĵetinda hipotezo, ni tion konstatis, estas tiu de la absoluta neniigo. Dua hipotezo fervore karesata de niaj blindaj instinktoj, promesas al ni pli-malpli integralan konservon, tra la senfino de la tempoj, de nia konscienco aŭ de nia nuna «mi». Ni ankaŭ pristudis tiun hipotezon, iom pli akceptindan ol la unuan, sed funde tiel mallarĝan, tiel naivan kaj infanan, ke oni ne bone vidas, tiel por la homoj kiel por bestoj kaj kreskaĵoj la manieron ĝin apliki racie en la spaco kaj tempo senlimaj. Ni aldonu ke el ĉiuj eblaj destinoj, ĝi estus la sola vere timinda, kaj ke pura kaj simpla nuligo estus milfoje preferinda.

Restas la duobla hipotezo de postvivo sen konscienco, aŭ kun konscienco plilarĝigita kaj aliformigita, pri kiu nia aktuala tute ne povas doni al ni ideon, kontraŭe ĝi malhelpas al ni ĝin kompreni, tiel same kiel nia neprekta okulo malhelpas al ni koncepti alian lumon ol tiun kiu iras de la infra-ruĝo al ultra-violo; malgraŭ tio ke tiuj lumoj, kredeble mirindaj, blindigus ja ĉie pupilon alie formitan ol tiu nia.

Kvankam unuavide duobla, la hipotezo revenas al simpla demando pri konscienco. Diri, ekzemple, kiel ni estas tentataj tion fari, ke postvivo sen konscienco egalvaloras neniigon, estas kvazaŭ tranĉi apriorie kaj sen meditado tiun problemon de la konscienco, la ĉefan kaj plej malklaran el ĉiuj kiuj nin interesas.

Ĝi estas, kiel tion proklamis ĉiuj metafizikoj, la plej malfacila el ĉiuj, ĉar la objekto de la kono estas tio ĉi men kio celas koni. Kion faros do tiu spegulo ĉiam kontraŭ si mem, se ne reflekti sin senfine kaj senutile? Kaj tamen en tiu rebrilo nekapabla eliĝi el sia propra multigo, kuŝas la sola radio kapabla lumigi ĉion ceteran. Kion fari? ne ekzistas alia rimedo por elŝteliĝi el propra konscienco ol ĝin nei, ĝin konsideri kvazaŭ organisman malsanon de la tera inteligenteco, malsano de kiu oni devas sin kuraci per ago kiu povas al ni aperi kvazaŭ ago de frenezo perforta aŭ laŭvola, sed kiu transe de niaj ŝajnajoj estas kredeble ago saniga.

XIII

Sed neeble estas elŝteliĝi; kaj ni fatale revenas rondiri ĉirkaŭ nia konscienco fondita sur nia memoro, plej malfirma el niaj kapabloj. Ĉar estas evidente, ni diras, ke uenio povas pere, ni nepre estas vivantaj antaŭ nia nuna vivado. Sed ĉar ni ne povas religi tiun antaŭan ekzistadon al nia ak-

tuala vivo, tiu certeco estas al ni tiel indiferenta, iras tiel malproksime de ni, kiel ĉiuj certecoj pri la postviva ekzistado. Kaj jen, tiel antaŭ la vivo kiel post la morto, la apero de la mnemonika «mi», pri kiu decas ankoraŭ unu fojon sin demandi ĉu tio kion ĝi faras en la mallongaj tagoj de sia aktiveco estas ja sufiĉe grava por tiel decidi, je propra kosto, la problemon de la senmorteco. Ĉu de tio ke ni ĝuas nian «mi» per maniero ekskluziva, tiel speciala, tiel malfirma, tiel efemera, sekvas ke ne ekzistas alia formo de konscienco, nek iu plia maniero ĝui la vivon? Popolo de naskitaj blinduloj, por reveni al trudiĝanta komparo, ĉar ĝi plej bone resumas nian situacion en la punkto de la mondoj, popolo de naskitaj blinduloj, al kiuj unika vidanto laŭdis la ĝojojn de la lumo, neus ne nur ke tiu estas ebla, sed eĉ imagebla. Por ni, ĉu ne estas preskaŭ certe ke tie ĉi malsupre mankas al ni, inter mil da aliaj sentoj, sento supera al tiu de nia konscienco mnemonika por ĝui larĝe kaj pli certe nian «mi»? Ĉu oni ne dirus ke iufoje ni perceptas malklarajn signojn aŭ ekvekiĝojn de tiu sento ĝermanta aŭ atrofita, almenaŭ subpremita, kaj preskaŭ nuligita per la reĝimo de nia vivo surtera kiu alcentrigas ĉiujn fazojn de nia ekzistado sur la saman senteman punkton? Ĉu ne troviĝas iaj konfuzaj momentoj kiam, kvankam senindulge, kvankam science ni deprenu la parton de la egoismo serĉante eĉ en la plej malproksimaj kaj sekretaj fontoj, restas en ni io absolute sinfororgesema kaj ĝojanta pro la bono de aliaj? Ĉu ne estas ankaŭ eble ke la puraj ĝojoj de la arto, la kontentiĝo kvieta kaj plena kiun en ni naskas la admirado de bela statuoj de perfekta monumento, kiu ne apartenas al ni, kiun neniam plu ni revidos, kiu vekas neniun utilon; ĉu ne estas eble ke tiu kontentiĝo estu la pala brileto de alia konscienco kiu filtriĝas tra fendeto el nia mnemonika konscienco? Se ni ne povas imagi tiun konsciencon malsaman, tio estas nenia pravigo por ĝin nei. Mi eĉ pensas ke estus pli saĝe diri ke tio estas motivo por ĝin akcepti. Nian tutan vivon ni pasigus meze de objektoj por ni neimageblaj se niajn sentojn, anstataŭ esti al ni donitaj en kuneco, ni ricevus unuope kaj de jaro al jaro. Cetere, unu el tiuj sentoj, la sento, kiu vekiga nur apud la viriĝo, montras al ni ke la malkaŝo de nesuspektita mondo, la translokiĝo de ĉiuj aktoj de nia vivo, dependas de akcidento de nia organismo. Dum la infaneco, ni neniel suspektis la ekziston de tuta mondo da pasioj, da ebriecoj kaj doloroj, kiuj agitas la «grandajn personojn». Se hazarde, iu nekompleta eĥo de tiuj bruoj atingis niajn naivajn kaj scivolajn orelojn, ni ne sukcesis kompreni kia frenezo tiel forte kaptis niajn pliaĝulojn; kaj ni promesis al ni, kiam la tempo venos, esti pli saĝaj, ĝis la tago kiam la amo subite aperinta ŝanĝis la pezo-centron de ĉiuj niaj sentoj kaj de la plej multo el niaj ideoj. Oni vidas do ke, kompreni aŭ ne kompreni, estas tre malmulte por ke ni havu la rajton dubi pri la ebleco de tio kion ni ne povas imagi.

XIV

Kio malpermesas kaj longe al ni malpermesos ĝui la trezorojn de la universo, estas la heredita rezignacio per kiu ni vivadas en la malvasta karcereto de niaj sentiloj. Nia imago, kiel ni ĝin direktas hodiaŭ, tro facile alkonformiĝas al tiu kaptiteco. Sendube ĝi ja estas la ido sklava de tiuj sentiloj kiuj nur solaj ĝin nutras. Sed ĝi ne tro favoras la intuiciojn kaj antaŭsentojn kiuj diras al ĝi ke ĝi estas absurde mallibera kaj ke ĝi devas serĉi elirvojojn eĉ trans la plej grandiozaj kaj plej senfinaj rondoj de si mem kreitaj. Grave estas ke ĝi pli kaj pli serioze diru al si ke la reala mondo komenciĝas je miliardoj da mejloj pli malproksime ol ĝiaj plej ambiciaj kaj plej senbazaj revoj. Neniam ĝi havis la rajton aŭ la devon esti pli freneze aŭdaca. Ĉio kion ĝi sukcesas konstrui kaj pligrandigi en la spaco kaj tempo kiel eble plej vaste ĝi kapablas koncepti, estas nenio kompare al la ekzistanta realo. La plej malgrandaj eltrovoj de la scienco en la humila ĉiutaga vivo, instruas jam al ĝi ke eĉ en tiu modesta medio ĝi ne povas superregi la realecon, ke ĝi estas konstante superversita, konfuzita, blindigita de ĉio neatendita kiu kaŝiĝas en ŝtono, salo, glaso da akvo, kreskaĵo, insekto. Jam io signifas esti konvinkita pri tio, ĉar tio kondukas al spiritostato kiu atente observas ĉiujn okazojn favorajn rompi la rondon de nia blindeco; ĉar tio persvadas nin ke ne decas esperi en tiu rondo iun definitivan veron kaj ke ĉiuj kuŝas ekstere. La homo, por konservi la ĝustan senton de proporcio, bezonas diri al si ĉiumomente, ke se oni lin subite lokus meze de la realaĵoj de la universo, li estus ĝuste komparinda al formiko kiu, konante nur la mallargajn vojetojn, la malgrandajn truetojn, la apudaĵojn kaj horizontojn de sia formikejo, troviĝus subite sur pajla trunketo meze de Atlantiko. Atendante nian eliron el karcereto kiu malhelpas nin interrilati kun la superimagaj realaĵoj, estas pli facile tuŝi hazarde fragmenton de vero imagante la plej neimageblajn aferojn, ol obstinante alkonduki tra la eterneco, inter la digoj de la logiko kaj aktualaj eblecoj, la revojn de tiu nia imago. Ni klopodu forpeli el niaj okuloj, ĉiufoje kiam nova revo aperas, la rubandon de nia surtera vivo. Ni diru al ni ke, inter ĉiuj eblecoj kiujn al ni kaŝas ankoraŭ la universo, unu el la plej facile realigeblaj, unu el plej probableblaj, malplej ambiciaj kaj malplej konfuzigaj, estas ja la ebleco ĝui nian estaĵon laŭ maniero pli alta, pli larĝa, pli perfekta, pli daŭra kaj pli certa ol tiu kiun al ni ebligas nia nuna konscienco. Se oni akceptas tiun eblecon, kaj malmultaj estas tiel verŝajnaj, la problemo de nia senmorteco estas principe solvita. Decas nun trovi aŭ antaŭvidi tiun manieron, kaj inter la cirkonstancoj kiuj plej multe interesas nin, koni la parton el niaj intelektaj kaj moralaj akiroj transironta al nia eterna kaj universala vivo. Tio estas tasko nek hodiaŭa nek morgaŭa; sed alitaga...

Tradukis el franca lingvo

MARIAN SOLÀ

La abismo

el J. Roig i Raventós

Inter ĉielo kaj tero, en la mezo mem de altega monto, ĉiam makulita de neĝo, montriĝis kuŝanta sur abrupta rokaro la plej malnova domo el la regiono. Tie sube, ĉe la bordo de la rivereto, staris la vilaĝo Altaj Rokoĵ, kun siaj brunkoloraj domoj tegmentitaj per ardezaj tavoloj kiuj de malproksime ŝajnis la skvamoj de giganta serpento. Sur ĝia supro altiĝis tuta cirklo da montdektilo kie la flugantaj nuboj dorlotis la neĝamasojn fariĝantajn malgrandaj, malgrandaj, kiel forgesata penso, antaŭ la somera suno briliganta la plumaron de la agloj kiuj traflugas la ĉielon plenaj de majesteco.

En tiun izolitan domon, kiu, pro sia tiel alta suprestaro, ŝajnis konstruita por gastigi la anĝelojn, la tuta vilaĝo Altaj Rokoĵ estis direktinta la okulojn ekscititajn de mistero. Depost kiam Rozario estis revininta el la malsupra lando, ŝiaj gepatroj havis kortuŝantan aspekton de afliktituloj kaj ili parolis malmulte kaj tenis ĉiam la okulojn mallevitaj. Aliflanke Rozario neniam eliris el la domo. Neniu rimarkis ŝin amasigi onobrikon, nek herbokapti tra la kampoj, kaj neniu ŝin aŭdis kantantan, dum ŝi funkciigis la ŝpinilon. Ŝiaj manoj ne plu pikigis per la dornaj stipoj. Ĉiam fermita hejme, ŝi nur eliris nokte, sola kaj laca kiel enigma kaj vivanta ombro.

— Ĉu al la terpeco, vi iras, Tano?

— Kion do mi faru!

— Estas ĝojige vidi la rikolton... ĝi estas abunda, estas abunda!...

— Jes ĝi ja estas tia!

— Kaj Rozario, kion ŝi faras?

— Ŝi travivas... Adiaŭ... adiaŭ! — kaj la patro de Rozario tuj forŝoviĝis kun la felvinujo pendanta kaj la plugpioĉo sur la ŝultro.

La virinoj neniam sukcesis aldemandi la patrinon de Rozario. Ŝi ĉiam iradis rapide, apartiĝante de la konitaj sciavidulinoj kaj ne haltante ĉe la pordosoĵoj kiel antaŭe ŝi faris. Tuj kiam oni ŝin vokis, ŝi havis pretan respondon: La porkino sin liberpaŝtas, la azenido ne estas alligita, la kortbirdaro malproksimiĝinta... kaj Rozario kun febro.

— Ĉu ne eliras via filino, Silo?

— Iaokaze...

— Ĉu ŝi ne ne leviĝas?

— Iaokaze...

Unutagon Tano kaj Silo kontraŭdirigis. La patro diris ke ŝi kuŝas en ĵito kaj la patrino ke ŝi troviĝas ĉe l' draŝejo; kaj tra la tuta vilaĝo pasis kiel mizera ventblovo la ideo ke ili mensogas.

La Kukurbaĉo, la frato de Rozario, estis tiu kompatinda kropulo alta

kaj fortika, kun rigardo de infano kaj rideto de kreteno. Kiam oni alparolis al li, li ĉiam oblikve alrigardis kaj mallevis la kapon.

— Jakobĉjo! Ho Jakobĉjo! Kion faras Rozario?

— Ŝi trikas.

— Ĉu kuracisto ne ŝin vizitas?

— Ŝi trikas.

— Ĉu vere cia patrino rekomendis al ci nenion diri?

— Nu, Rozario trikas.

Kaj oni ŝovis al li vangfrapon aŭ donis forpuŝon.

— Ve!... Ve!

— Plendoj al la diablo! Fil tia granaĝulo kaj li nenion scias.

Kaj kreskis la mistero.

La tagon de la pilgrimado al Sankta Maji', (1) Rozario ne alestis kiel ĉiujare al la dancoj kiujn oni okazigis sur la draŝejo de la Nigra farmodomo, kaj tio kvankam tiun jaron blovis la ŝalmon la maljunulo de la domo Rok', kiu pepadis kiel neniu alia. Ĉiuj flirtuloj atendis kun dezirego tiun vesperon por admiri la sopiratan ĝentilecon de Rozario, aŭdi de ŝi tiun voĉon tiel naivan kaj ricevi, eĉ se ĝi estus nur oblikvokule, ekrigardon de ŝiaj okuloj plenaj de reviga dolĉeco.

Kiam la ŝalmo kaj la sakfajfilo eksilentis, la suno subiĝis kaj la gajeco estingiĝis, ekkreis la tuta malico de l' edzino de la transportista stalisto.

— Al la diablo tiom da misteroj! Mi kredas ke Rozario havas la malanon de mia azenino.

— Dio vin igu bonal Serpentlanga virino!

— Mi bone ĝin scias! se mi parolas tiele ĝi estas ĉar mi tion povas. Ĉu vi scias kiu estas tiu virino kiun kondukis Tano surĉevale? La akuŝistino el Fustanyà!... Ĝi estas certe kiel mi manĝis hodiaŭ terpomojn. —

Depost tiu tago la plej malnova domo estis rigardata kun ektimo, kaj la virinoj rerigardis la pordojn de siaj domoj por konstati ĉu estas forfaltintaj la krucoj el benita palmofolio kiujn la tagon de la Palmofesto ili fiksis sur ĝin por ke ne eniru la sorĉpovo.

Kiam la nuboj, tagojn post tagoj, envolvis la domon de Rozario, ĉiu sentis la ĝojon havi malprobsime malamikon, kaj kiam la vento disblovis ilin ĉien, la vilaĝo Altaj Rokoj travivis la angoron pro superstiĉa ondofluo. Se hazarde fulmo ŝiris abion aŭ nizo mortigis la kokinojn aŭ apro disdifektis la terkulturaĵojn, la malnova farmodomo estis rigardata kun indigno, la pugnoj ĝin minacis kaj la langoj ĝin malbenis incititaj de malamo.

* * *

La ŝtormo okazis forta; la fondroj brurulis inter la nubaro, la fulmoj falis en la arbardensaĵon kaj la hajleroj kiuj frapsaltis sur la rokojn kaŝiĝis

(1) ermitejo

inter la herbojn kaj malrapide fandiĝis. La aero havas revivigan freŝecon. Oni perceptas la odoron de malsekigita tero kaj inter la nuboj moviĝantaj kvazaŭ ili volus ekiri, elvidiĝas blua ĉielpeco, neta kaj pura kaj radianta de gajeco.

La domo de Rozario estas tute bruna. Ĝi ŝajnas groto; ĉio estas nigraĵoj. La muroj kaj la kamenkloŝo, la fajruro kaj la dorsbenko, la tegmento kaj la laboriloj, la vestaĵoj de l' patrino, la kvasta bareteno de l' patro... kaj la rigardoj kaj la koroj kaj la animoj! Ĉio ŝajnas elspeguli la enaeron el la terura ŝtormo. Dume Rozario muta kaj rezignaciĝinta akuŝis infaninon... kaj inter tiuj mallumaĵoj ekkrevis blupeco kiel sur la ĉielo... ĝi estis la okuloj de l' filino kiu moviĝis kaj ploradis vivoplena.

La tondroj aŭdiĝis ĉe ĉiu spiro pli malproksimaj; la patrino murmuris ja malbenojn pli mallaŭte kaj la akuŝistino kruccsignis sin kun malpli da pieco.

— Nu, Silo, ne estu obstinega! Liveru al mi toĵajetaron por la infanino! Tiel vigla kia ŝi estas!

— Eĉ ne unu fadenon; ŝi mortu pro malvarmo!

— Kian kulpon prihavas la etulino?

— Se vi reparolas al mi pri tio, mi enĵetos ŝin en la puton — kaj ŝi ekprenis la fromaĝmodelilon kaj ĝin resaltigis kontraŭ lignotrunkon ekzistantan apude de la kamenhokoj kiuj subtenis kaldronon.

Rozario, ploranta, ekstaziĝis rigardante tiujn rozkolorajn vangojn kaj tiun silkecan kapeton, dum ŝi sentis grandan bedaŭron esti difektinta la vestaĵojn de la pupo kiuj nun taŭgus por ŝia etulino, kies mentono tremis.

Rezignaciĝinta ŝi ekprenis la kufeton kiun ŝi kaŝe ellaboris por la kapeto de ŝia filino, kaj el la ruĝa litkovrilo, ŝi konfekciis vestaĵon, dum la akuŝistino ploradis konstatinte ke tiu etulino irados ruĝkolora vestita kiel diablo, en domo kie ekzistas kesto plena de pura kaj bone parfumita toĵajaro.

La naskiĝo de tiu infanino alportis al la malnova domo, frenezulan maltrankvilecon. Silo pasigis la tagon plorante kaj malbenante; Tano, tiu fortika kaj bonkora viro, kiu iaokaze dormiĝis, ekprovis ŝin konsoli kaj neniel li sukcesis. Lia edzino respondis al li insultante kaj minacante lin. Rozario, ĉiam silenta, pasigis la tagojn rigardante sian filinon, kaj la kropulo ne apartiĝis de apud la infanino ruĝkolora vestita kiel papavo kaj li al ŝi tuŝis la ŝaman nazeton per la fingropinto kaj ekridis, ridis plena de simplamineco.

Ĉies okuloj en la domo interevitis al si la rigardojn. Oni mangis kaj dormis, eliris kaj eniris ion ne dirinte. La rido de l' kropulo krevis en la sovaĝa silento. La ventbruetoj kaj la arbarkantaĵoj eniris en la domon miksiĝante kun la bruoj de l' kuirpoto kiu bolis kaj la piedbatado de l' brutaro. Kaj la maltrankvilo enmordetis nokte kaj tage.

La patrino foje fariĝis delirema. Ŝi levis la pugnojn, kunprenis la dentojn malfermis la okulojn kiel demonposeditino. Unutagon, kun la draŝi-

loj suprenlevitaj, ŝi persekutis Rozarion por ŝin ekbati, kaj ŝi ĉirkaŭpre-
mante sian filinon ekiris sin ĵeti tra la fenestro sur la draŝejajn pajlamasojn
por forkuri tra kampoj antaŭen, sed en tiu momento elaperis la almozisto
de la Dipatrino de la Mondo, kiu dum la lankolektepoko, venis almozpeti
ŝaflanaĵon, kiel ĉiujare, kaj aŭdinte la kriegadon de l' patrino, li kvietigis
ŝian furiozon montrante al ŝi la imagaĵon de la Dipatrino kaj igante ŝin ki-
si per ŝiaj kolertremaj lipoj, la piedojn, la manojn, kaj eĉ la vizaĝon de la
Virgulino.

Dume Rozario, terurita, decidis forkuri por ĉiame kaj ekiri almozpeti.

* * *

Jen ni en mateno plena de helaĵoj; la suno suriras ĝojige kaj la roso
mortas ridante; la arbaro kantas kaj la akvero saltetas sur la ŝtonoj; la ae-
ro forpasas malpeza kvazaŭ ĝi volus kuratingi la moruskolorajn libelojn
kiuj per siaj nevideblaj flugiloj, malproksimiĝas, proksimiĝas kaj haltas en
la aero. Regas la gajeco de la unuaj varmotagoj; la terpomuĵoj mortadas
kaj la grenoj havas la spikojn superplenaj kaj fleksiĝintaj; ili ŝajnas humilaj
monaĥoj, kapklinitaj, envicigitaj kaj en superbela preĝado; pasas la vento
venanta el la ĉielo kaj nedubeble ĝi demandas al ili ĉu ili amas Dion ĉar
ĉiuj spikoj moviĝas kaj jesas, kaj tra la kampoj etendiĝas milda bruetado
kiu estas eterna jeso, mallautvoĉe dirita.

Rozario malfermas la fenestrokovrilon duondormante: ŝia spiro haltas
kaj ŝia koro batas, trapenetrita de teruro. Ŝia etulino ne estas kiel kutime
apud ŝi. Ŝi rigardas ekscitita sub la liton, traserĉas konsternita ĉiujn do-
mangulojn; dismovas la pajlaĵon kaj eliras el sia dormoĉambro; ŝi direktas
esploran ekrigardon. Ĉio estas sur sia loko: la ŝarĝoselo, la kaldrono, la
falĉilo, felsako, la splitoj kaj la ŝtipoj, la kamenpendigilo kaj la kulerego
kaj la bobenilo. Rozario eligas krion, plorante, kaj neniu alrespondas.
Kokino klukas sur la draŝejo. Oni aŭdas la remaĉon de la bovoj kiuj
restas kuŝantaj en la stalo plena de araneaĵoj. Poste, kun avido, ŝi
enrigardas la ŝrankojn, la fornon, la puton, la pajlejon, la kokinejojn, la
porkan stalon. Novan fojon la teruro ŝin traskuas, vidinte la kufeton en la
porkmangujo. — Ĉiela Dio, ĉu eble ili manĝis mian filinon! — Kaj ŝi vokpe-
tegas la Ĉielon surgenue kaj suprenlevante la manojn, kaj larmo falulas
sur ŝia trema vizaĝo. Tute subite, kvazaŭ ŝi estus ion rimarkinta, ŝi stari-
ĝas, viŝas al si la plorhavajn okulojn kaj ekkrias:

— Tio estas afero de la patrino! —

Kaj ŝi direktis sin dismovi la pajlon ĉe la pajlamasoj; la kokidetaroj for-
kuris rapidmove, la cignoj levis la bekon supren kaj la gardohundo rigardis
ŝin kun timo,

— Jakobĉjo!... ho, Jakobĉjo! — Lacigita de l' serĉado inter la pajlo ka
de malfarado de pajlamasoj, ŝi restis grandan tempospacon pripensante.
Ŝi prenis el si la harojn kaj ilin tiris, mordis al si la lipojn kaj fermis la ma-

nojn, kaj la kokidetoj bepkikis ĉe ŝia ĉirkaŭo, kaj la vento ŝin orumis per la grajnŝelo de l' draŝejo.

— Jakobĉjo... ho, Jakobĉjo!... Jakobĉjo, karulo!... Jakobĉjo!... —

La kropulo prezentigis lamante kaj eligante salivoŝaŭmojn.

— Jakobĉjo, mira kara! Jakobĉjo, kie estas la infanino?— ŝi eldemandis lin forte lin ĉirkaŭpremante inter sufokantaj plorsingultoj; kaj la kropulo mallevis la kapon kaj oblikvokule rigardis kaj ekploris aŭdinte ploradi.

Rozario, malespere surgenuigis antaŭ la kropulo kaj kisis al li la piedojn kaj petis pardonon pro la batofendoj kiujn ŝi junaĝe al li estis kaŭzinta, kaj la kropulo, kiu ĉiam restadis silenta kaj malgaja, vidante sin kisata rapidmove, eksentis por la unua fojo en sia vivo la frenezigon de la ĝojo, li kiu korpremiĝis pro ĵaluzo kiam oni karesis la hundon aŭ havis la katinon sur la genubenko! En la atrofian animon de tiu virego, eniris la unua emocio, kaj li deziris paroli kaj ridis kaj ploris kaj piedfrapadis.

— Jakobĉjo, ci vidas do kiel mi cin amas, diru al mi kie troviĝas mia filino.

La kropulo tremetante pro ĝojo, restadis kun la buŝo malfermita kaj la okuloj larmkovritaj ion ne dirante. Lia animo naskiĝis antaŭ amesprimo.

Rozario tiam sentis sin pentema je tio ke ŝi ĉiam apartigis de sia frato ĉar li kaŭzis al ŝi honton, kaj ŝi frapis sian frunton per siaj genuoj, vidinte ke ŝia frato ne alrespondas.

— Jakobĉjo, diru al mi, kie troviĝas la infanino? — La kropulo rerigardis oblikvokule... li tion sciis... sed li estis obstinega kaj senkonfida kaj obeema. Se la patrino rekomendis al li aferon, li ĝin faris eĉ se tio kostus al li la vivon. Rozario sentis sin senfortigi. Ŝia frato ja ne diros kie estas ŝia filino, eĉ se ŝi lin mortigus. Se ŝi lin minacis tio estis plej malbone; kaj sentante sin senkuraĝigita ŝi lasis sin fali sur la pajlon kaj krevis per kortuŝa ploro. Ls kropulo sidiĝis apud ŝi, dirante al ŝi de tempo al tempo: — Faru al mi pli da karesoj!...

Tra l' okuloj de Rozario pasis ekradio de heleco. Ŝia animo ridetis. Inter la nigraĵoj de ŝiaj penoj elmontriĝis kelke da ekbrilaĵo.

— Jakobĉjo, ne diru do al mi kie troviĝas mia filino, ĉu ci aŭdas? Ĉar patrino cin batus! Iru, mi jam donacas ŝin al ci... iru, tuŝu al ŝi la nazeton! — kaj ŝi, ellasis ŝajnigan ridon, malsanan ridon de deliranta frenezulino. La kropulo aŭdinte ridi ankaŭ ekridis, frotante al si la manojn.

— Rapidu, Jakobĉjo, ekiru! tuŝu la nazon de l' filino kaj mi donacos al ci jupplenajon da piroj!... — kaj ŝi stariĝis.

— Mi ne!

— Kial?

— Mi ne!

— Ĉu ci ne volas ke mi cin akompanu? Kial? Ĉu mi ja ne donacas al ci la infaninon? Akompani cin? Iru, nu!... ja... ja... ja! Mi iras kaj preni la pirojn. Adiaŭ, Jakobĉjo!... vidu, se ci amos la infaninon, mi batos tiujn kiuj alnomos cin *Kukurbaĉo*.

Kaj la kropulo infanece ridetis; kaj Rozario sentis ke ŝia koro larĝiĝas, kaj ekprenis inter siajn manojn la kapon de sia frato kaj stampis kison sur ĝian fruntplataĵon fermante kun fervoro la okulojn kvazaŭ ŝi kisus la imagaĵon de sia filino, spgulitan sur la malsaneca menso de la kompatinda kropulo kiu ekiris al la loko kie troviĝis la infanino por tuŝi al ŝi la ŝaman nazeton, kiel li kutime faris.

— Gardu bone la infaninon ĉu ci aŭdas? Ĉar ŝi nun estas cial!

— Ĉu vere jes? Rapidu! ĉar mi volas la pirojn!

— Tuje! —

La malfeliĉa Rozario vidante ke ŝia frato foriras tra la zigzaganta vojo, kiu ebeniras laŭborde de l' krutegrokaro, sentis tiel intensan emocion ke ŝi ne povis stariĝi. Ŝi estis laca, lacpremita, kaj sentis ke ŝiaj membroj sterniĝas surtere kvazaŭ ili estus mortaj kaj ne volus lasi la eternan ripozon.

La kropulo daŭrigis vojiron antaŭen, kun rapideco. Ĉar la mokoĵ kaj batotj igis lin malicema, senkonfida kaj obstinega, de tempo al tempo li turniĝis, kaj vidinte ke Rozario ne lin sekvas, malsaĝe li ridetis. Intertempe, lia fratino atendis ke li turnirus la plej proksiman arbaron el abioj por lin sekvi kaŝitire.

Rozario stariĝis inter la pajlamasoj; ŝi ŝajnis kadavro eliranta el la tombo. Alblovoj de malfeliĉaj pensoj ŝin traskuis, la senhonorigo kien ŝin kondukis la urba nizo konfuzigis ŝian menson per kolera ondofluo; la minacoj de ŝia patrino, la forŝtelo de ŝia filino, la timo esti vidata de ŝia frato, la dezirego ŝmaci ŝian idineton, komunikis al ŝia vizaĝo la tutan belecon de l' tragedio; kaj ŝi entreprenis la iron post la kropulo.

Ĉe la ekiro al la arbaro ŝi vidis la porkinon, kiu ĉar oni ne estis metinta al ĝi la nazegnajlon, maĉadis la terpomojn kaj ilin mangadis kun avido. Rozario preterpasis ĝin paŝo post paŝo, kun timo ke ĝi forkurus kaj ŝi estus rimarkita de l' kropulo. Poste ŝi faris kuron kaj alkaŝiĝis malantaŭ la unua arbobazo de l' arbaro kie en vintro blekegas la malsataj lupoj. Tie ŝi restis sur la musko tapiŝanta la rokojn, spionante sian fraton kiu suprenrampadis la monton. Kaj ŝi daŭrigis lin sekvi kun malfermitaj okuloj kaj la haroj pendantaj. La patrino amo sentigis al ŝi la fortikan volon de la delirantaj frenezuloj, kaj en ŝiaj muskoloj la magian forton de la histeriuloj; kaj inter roko kaj roko, ŝi treme daŭrigis vojiron, ŝi estis la imago de l' doloro sekvanta stultan sed gvidantan naivombrom. Ŝi rigardis la kropulon kvazaŭ li estus la gvida stelo en la plej superbela nokto dum la jaro!

Transirita la arbaro, Rozario kaŭrante sin inter la arbustoj, sekvis la post-signojn de l' kropulo ne lin vidante. Subite, proksima brueto glaciigis al ŝi la spiron kaj kvar kapreoloj preterpasis kiel vento forkurante de ŝia frato. Ŝi jam estas supre de la monto kaj la ventblovo glaciigas al ŝi la ŝviton; ŝi sentas ke ŝi iras tro malŝirmita je la kolo kaj kovras sian buŝon timante fari ternon, kaj tra ŝiaj pupiloj eniras ĉarmantaj helaĵoj, kaj ĉe ŝia ĉirkaŭo elŝprucas tuta mondo da montdeklivoj, rokaltaĵoj, ŝtonhaesoj kaj krutegrokaroj, kaj ŝia domo subdividiĝas malgranda; ĝi ŝajnas ŝtono fa-

linta de la monto. Rozario tremas pro timo kaj malvarmo. Ŝi estas alveninta apud la blua marĉeto, kaj tie elkreskas nek arbaro nek arbustoj; ŝi deprenis du el tiuj ĉi kaj per ili ŝi kovras al si la tutan korpon kaj daŭrigas irante. Se la kropulo rigardis, ŝi haltis malantaŭ la arbustoj, kaj tiamaniere ŝi daŭrigis marŝante apudborde de la revigaj akvoj de la lago, ĉirkaŭita de pinastroj, malgrandaj kaj fortikaj. La ranidoj, ŝin vidinte, altiĝis el la fundo plena de ŝlimo kaj refundiĝis kuŝi kaj la lagakvoj malklariĝis. La ranoj enakviĝis, kaj multego da malgrandaj ondoj kiuj vastiĝadis kaj mortis, vidigis tremanta la figuron de Rozario enspegulitan en la lago; tio kvaŝaŭ ŝajnis ke la akvoj agas kiel spegulo de ŝia trema kaj avida animo.

La kropulo jam troviĝis trans la lago kaj estis trapasinta la rivereton per kvar krursvingosaltoj. Rozario, kiu lin perdis el la okuloj, antaŭeniris sencele, kun ploremaj okuloj, la vestaĵaro ĉifoniĝa. Ŝi ekprovis trapasi la murmurplenan rivereton kaj falis de ŝi la arbustoj, kaj celante ne esti rimarkita, ŝi kaŝriĝis en la frostan akvon, kaŝante sian kapon sub rokon kiu formis groton. De tie mem, ŝi vidis sian fraton etendantan la fingron inter dornaj stipoj kaj krevantan per triumfa rido.

— Mia filino estas tie, — ekkriis Rozario ploranta pro emocio, kaj ŝi eligiĝis kiel ŝipperulo el la akvo, eldirante preĝojn, petante kompaton. Inter sopiroj kaj plorsingultoj Rozario alvenis tien kie estis la kropulo tuŝanta la nazeton de l'infanino. Ŝi apartigis per siaj nudaj brakoj la dornajn branĉojn kaj eligiĝis sian etulinon el tiu dorna lulilo, tute pikvunditan, sangantan kaj malvarman, kun la okuloj malfermitaj kaj sekigitaj de la suno boliganta la tutan teron.

La juna patrino, kiel demonposeditino alpremis sian filinon kontraŭ sian febran bruston... ŝi melkis el si lakton en ŝian malfermitan buŝon, kaj sur la vizaĝo de l'infanino kunmiksiĝis la sango de ŝiaj dornpikitaj brakoj kaj la lakto de ŝia brusto, ŝi ŝprucigis la vivon el siaj vejnoj, ŝprucigis la vivon el sia sino, sur tiun etulinon ĉielokulan, mortintan inter dornoj:

— Jakobĉjo, ŝi estas morta! —

La kropulo etendis la fingron kaj tuŝis al ŝi la nazeton ridante kaj diris:

-- Donu ŝin al mi, ĉar ŝi estas mia. Rapiĉdu! ĉar ŝi estas mia!

— Kiu ŝin portis ĝis ĉi tie?... — demandis Rozario kun brulantaj okuloj kaj sen larmoj.

— La patrino! —

La malfeliĉa Rozario, malespere, pasigis la manojn sur la okulojn kaj kun la malvarma filino sur siaj brakoj, ekkuris inter la rokoj eliĝantaj meze de la malalta herbo, kiel kadavraĵoj ostoj duone enterigitaj.

Ŝi alvenis al la abismo, antaŭ la valo trapenetrita de heleco kaj kvieto, kaj kaptita de frenezradiko, ŝi ekkriis rigardante sian patrinon kiu subvidiĝis malgranda sur la draŝejo, serĉante ŝin maltrankvilema:

— Malbona porkino!... terura fulmo vin mortigu! vi mortigis mian filinon!... jen mi nun mortigos la vian! — kaj ŝi sin ĵetis en la abismon.

Kaj la kropulo diris al si: — Kia ensalto! — kaj li malproksimiĝis lamante kaj farante plorĝemon.

— Mi volas la pirojn!... ŝi trompis min!... mi volas la pirojn!... mi volas a pirojn!...

El la kataluna lingvo tradukis kun afabla permeso de la aŭtoro

JOSEP VENTURA

Premiita en la XIIIaj Internaciaj Floraj Ludoj.

La sistemoj tonike-ritma kaj silabmezura en la Esperanta versfarado

(Respondo al kelkaj kritikoj)

ENKONDUKO

Jam de longe, en gazetrecenzoj aŭ en privataj leteroj pri miaj verketoj «**AMAJ POEMOJ**» kaj «**NOVAJ AMAJ POEMOJ**» kaj ankaŭ pri miaj versaj tradukoj en la «**KATALUNA ANTOLOGIO**», mi ricevis riproĉojn de esperantistoj pri tio, ke mi plejparte verkis miajn Esperantajn poemojn laŭ la sistemo silabmezura, prefere uzata ĉe la latinidaj popoloj, anstataŭ verki ilin laŭ la sistemo tonike-ritma, komune uzata ĉe la germana lingvo kaj ankaŭ uzita ĝis nun ĉe la plimulto de Esperantaj poemoj.

Mi ne respondis publike al tiuj riproĉoj, ĉar, krom tio ke ili estis tute afablaj, mi ne kredis ke estas jam veninta la tempo diskuti pri la afero kaj larĝe prezenti la problemon kaj serĉi ĝian solvon. Mi nur sendis demandan leteron al la Prezidanto de la Lingva Komitato kaj ĝia Akademio S-ro Th. Cart, ĉu mi rajtas uzi en Esperanto versfaradan sistemon kutiman ĉe grandaj kulturlingvoj en Okcidenta Eŭropo, kaj poste, antaŭ nelonge en mia Prezidanta parolado ĉe la XIIIaj Internaciaj Floraj Ludoj, mi aludis la problemon pri la *ritmo* en la Esperanta poetiko.

Sed, lastatempe, aŭtoritataj voĉoj akcentis la riproĉon al mi, kiel ekzemple D-ro Edmond Privat okaze de la Danziga kongreso, en sia raporto al la Akademio kiel Direktoro de la Sekcio pri Premioj, kaj aliflanke, kelkaj miaj amikoj, aŭ eĉ tute nekonataj legintoj de miaj poemoj, plene

aprobintaj de la unua momento mian versfaradan sistemon, instigis min ke mi respondu al la kritikintoj kaj defendu mian liberecon uzi la silabmezuran versfaradon, pri kiu nenia malpermeso estas en la «Fundamento» nek en la respondo kiun mi ricevis de la Prezidanto de la Lingvaj Institucioj.

Jen kelkaj specimenoj de la kritikoj al mi adresitaj: S-ro Karl Minor skribis sur «Germana Esperantisto» en Januaro 1925: «Entute oni devas laŭdi ilin. Belajn poeziecajn ideojn enhavas la poemoj. Ĝenerale la rimoj estas lertaj kaj elegantaj, kaj kelkfoje la aŭtoro eĉ faras perrimajn ĵonglaĵojn (ekzemple en «Kanto de l' Trobador'»), tamen ne malzorgante pri la poezieco de la poemo. Sed ne kontentigas min, kiel li traktas la ritmon. Mi ne ŝatas—sed ne mallaŭdas—neregulan ritmon, se almenaŭ ĝi permesas fluan legadon. Sed malagrabla min tuŝas, se—kiel en «Ama Malkvieto»—oni estas devigata legi «kiám», «preskáu», k. t. p. La aŭtoro ja povus ĉi-rilate resendi min al nia Majstro mem, sed vere nepardonebla laŭ mia sento estas la ritmo en «Beno de la Mangotablo», kie oni vole-nevole akcentas «vián gvidón» kaj «átingi».—Nu, tiu ĉi kritiko estas tute subjektiva, ĉar mi min gvidas per la modeloj de nia Majstro kaj per mia sento kaj opinio. Sed la aŭtoro tute ne atentis la ritmon, kian mi serĉas kaj konas el la Germana kaj modela Esperanta poezio. En liaj poemoj la versoj nur havu ĉiam la difinitan nombron da silaboj (ne verspiedo), jen ĉio. Do la poemoj estas senriproĉaj, se ni premisas, ke la aŭtoro rajtas procedi laŭ tio en Esperantaj poemoj. Ĉu li rajtas? Ĉu en Esperanta poezio ĉiu povas starigi siajn proprajn leĝojn kaj regulojn? Ĉu Esperanto havas sian propran vivon nur en prozo?»

La konata poeto Kolomano de Kalocsay, en la numero Majo 1924 de «Literatura Mondo», diris la jenon: «Nun mi metu nigrajn okulvitrojn por diri, ke pri la ritmo mi havas iom malsaman opinion ol la aŭtoro. Ne ofte, sed troviĝas lokoj, kie du akcentitaj silaboj estas unu apud la alia: «rigard' hela», «amatin' ĉarma», «al mia sent' taŭĝan» k. t. p. Estas eble, ke en sia evoluo la Esperanta poezio formetos la severajn germanajn ritmoregulojn kaj proksimiĝos al la italaj kaj francaj. Tamen, laŭ mia opinio, ĝi ĉiam devos eviti la sinsekvon de du akcentitaj silaboj.

Kaj ĉi tio nepre ne estos malfacila por nia poeto. Li ja facile movas sin en la plej malfacilaj formoj, kaj lia ritmo estas plejparte vigledanca, preskaŭ petola. Kaj kiel facile li povas kuri en la memfaritaj katenoj, tion bone montras per sia pulsanta marŝo kaj emfaza enhavo lia poemo: «Kanto de l' Trobador'».

S-ro F. K., sur «Heroldo de Esperanto» (11. Februaro 1927) recenzis: «Se verkisto sukcesas restigi ĉe la leganto la samajn sentojn, kiujn li mem havis kreante la versojn—tio estas poezio, eĉ se mankas regula ritmo kaj rimoj. Rimoj ne mankas en tiuj ĉi versaĵoj, sed la ritmo estas parte tre arbitra. Tamen oni devas lasi la laŭdon: s-ano Grau Casas manipulas (kaj pri tio ekzistas nenia dubo) majstre nian lingvon; li kvazaŭ ĵonglas per ĝi kaj

kelkaj versaĵoj, ekzemple «Portreto de mia fianĉino», estas belegaj kaj tute perfektaj ankaŭ koncerne la ritmon.»

S-ro Franz Zwach, en »Aŭstria Esperantisto» (Aprilo 1927), skribis, «Ili estas bonaj, ĉarmaj kaj kortuŝaj. Iu supersevera prozodisto eble trovos, ke la ritmo kelkloke ne estas sufiĉe glata, ĉar en iu aŭ alia strofo alternas jamboj kun trokeoj—kio cetere per malgranda ŝanĝo en la sinsekvo de la vortoj estus facile evitebla—sed, ĉu la esenco de la poezia verkado konsistas en la sklava oboe al la rigidaj formoj de la prozodio? La ĉefaĵo estas, ke la poemo superfontiĝu el la plena koro de l' poeto kaj veku simpatian eĥon en la koro de la leganto. Kiel diras «La Kantisto» de Goethe?... «Mi kantas kiel kantas fring'—en la densej' arbara;—la kant' venante el laring':—jen rekompenĉ' plej kara.» — Laŭ tiu ekzemplo kantas Grau Casas.»

S-ro G. S., en la numero Marto 1927 de «Esperanto», diris, ke mi bazas mian versfaradon sur la silabnombro kaj ne sur la ritmo. (Li devus diri: sur la *tonika* ritmo). Krom tio, S-ro G. S. asertas, ke mi, per mia neregula *ritmado*, tre proksimiĝas al la franca *senritma* verso, kaj li konkludas ke la vortoj de S-ro Cart «Via libereco pri ritmoj estas plena» ne estas pravigo por mi, sed male «sufiĉe severa kritiko.»

Private, mia kara amiko S-ro Josep Berger skribis al mi: «en kelkete da versoj ne tute plaĉis al mi la akcento, kiu laŭ la ritmo kontrŭas iafoje la akcentleĝon de Esperanto. Sed eble mi prijuĝas tro severe ion, kio estas «poeta licenco», kaj la konata verkistino F-ino Louise Briggs skribis «sinceran gratulon, kvankam mi devas konfesi ke mi estas unu el tiuj, kiuj ofte perdas la plenan ĝuon de via belega poeziaĵo pro via traktado de la subaj akcentoj.»

La respondo al mia aludita letero al S-ro Cart, estis jena: «Vi plene rajtas uzi en poezio la formon, kiu plej plaĉas al vi kaj al viaj legantoj. Via libereco pri ritmoj, rimoj, asonancoj, forigo de la rimo aŭ eĉ de la asonanco estas plena, se nur vi ne forgesas (*kaj tion vi ne forgestis*) ke la tonika akcento ludas en Esperanto grandan rolon kiel en itala, hispana, germana k. t. p. lingvo (*ne* en la franca). La *sola* regulo en poezio estas *harmonio* (kaj tion vi ankaŭ ne forgesas). En mia verketo «Versfarado» mi montris la Zamenhofan sistemon, sed *neniam* asertis ke aliaj sistemoj ne estas eblaj.»

Kiam mi, post ricevo de tiu letero, ektrankviliĝis pri miaj paŝoj en la Esperanta versfarado, mi ricevis aliajn leterojn, kiuj pli kuraĝigis min, ekzemple unu de la eminenta tradukinto de «Amfitriono» S-ro Enrique Le-grand, el Montevideo, kiu petas min «Skribu pri versfarado, Esperanto tion bezonas!», kaj aliajn, vaste pritraktantajn la temon, de S-ro Nikolao Hohlov, el Zagreb, bonega literatura kritikisto en Esperantujo kaj plej komprenema spirito.

Stimulita de la afableco de unuj kaj de la interesiĝo de la aliaj, mi fine decidis ankaŭ aŭdigi mian voĉon, kaj, ĉar mi kredas ke la plej urĝa afero estas montri mian sistemon al tiuj samideanoj kiuj ne aŭ nesufiĉe ĝin konas, mi ne plu parolos pri mi mem nek defendos detale miajn poemojn, sed pe-

nos prezenti kiel eble plej klare kaj koncize la karakteron de la poetika ritmo en la lingvoj greka kaj latina (piedoj konsistantaj el silaboj longaj aŭ mallongaj), en la lingvoj sampitaj kiel la germana (piedoj konsistantaj el silaboj tonike akcentitaj aŭ senakcentaj), en la ligvo samtipaj kiel la kataluna (ritmo sen piedoj, rezultanta el nur unu aŭ du ritmaj akcentoj en ĉiu verso, kies difinita loko dependas de la nombro da silaboj), kaj mi konkludos ke la Esperantaj poetoj rajtas versfari ne nur laŭ la maniero *germana*, sed ankaŭ laŭ la maniero kataluna aŭ *novlatina*, kiu parte estas ankaŭ *slava*.

Pretendi ke la spirito de Esperanto adaptiĝas al unu sola el tiuj du manieroj, estus nei la ĝeneralan Eŭropan bazon de la internacia lingvo kaj forŝiri la junajn flugilojn de la belega, neimageble riĉa kaj promesplena Esperanta Poetiko.

(Daŭros)

JAUME GRAU CASAS

Diversaĵoj

Terrassa. — En grupo «Lumon» post finiĝo de somera kurso gvidata de Prof. Delfi Dalmau, kiu atingis novajn adeptojn al nia idealo, oni malfermis tri novajn kursojn en la grupa sidejo gvidataj laŭ jena aranĝo: unuagrada kurso por fraŭlinoj kaj knaboj, S-ro. Ramon Marsà; por viroj, S-ro. T. Surrallés kaj supera kurso S-ro. S. Chaler.

En katolika societo «Centre Social» estas aranĝata kurso sub la gvido de samideano S. Chaler. 15 lernantoj ĉeestas la klasojn.

Lokaj journaloj «El Dia», «Crònica Social» kaj «La Acciòn» ofte publikigas artikolojn favorajn al esperanto. — SIMPLEMENTO.

Rubi. — Grupo «Esperanta Burĝono» malfermis sian vintran kurson kun granda sukceso ĉar estas pli ol 30 lernantoj gvidataj de fervora propagandisto el Terrassa, S-ro. S. Chaler. Certe urbeto Rubi estas ĉarma ido de esperanta urbo Terrassa. — KORESPONDANTO.

Kongreso. — Ni esperas doni baldaŭ kontentigajn sciigojn prilaa aranĝo de la Kongreso de K. E. F. en la venonta jaro.

Jubilea Festo. — Kun eksterordinara sukceso okazis la 16-an de oktobro la vesperfestoj, kiun organizis «Paco kaj Amo» el Barcelona por soleni la XX datrevenon de la fondiĝo de la societo. Ĉirkaŭ 300 personoj partoprenis la feston, kiu konsistis el teatra prezentado, deklamado de poezioj kaj pa-

roladoj. Post la festo okazis frata vespermanĝo, kiun partoprenis multaj membroj el la grupo.

Tio-ĉi estas la milito. — La «Interniario» Kristana Societo kiu havas sian sidejon en Londono bonvolis eldoni folipresita la artikolon kiu aperis en nia antaŭa numero de K. E. kun la titolo «Tio-ĉi estas la milito». La flugfolioj enhavas ankaŭ la anoncon de nia gazeto. Ni kore dankas la estraron de «La Interniario».

Nekrologo

La 9-an de novembro pasinta mortis en Barcelona S-ro. Delfi Dalmau Gibert patro de nia kara prezidanto de K. E. F. Prof. Delfi Dalmau Janer La funebran enterigon ĉeestis diversaj samideanoj, inter kiuj ankaŭ kelkaj el la Direkta Komitato de nia Federacio.

Al nia kara amiko kaj familianoj ni esprimas nian sinceran kondolencon

---

Avís importantísim

Novament hem de pregar als nostres abonats que encara no han pagat l'abonament de 1927, que sense més ajornament ens trametin el deute que tenen amb KATALUNA ESPERANTISTO, si no volen comprometre serio-sament la situació econòmica de la Federació. És un deure que cap bon samideano pot oblidar.

Tiu ĉi numero de «Kataluna Esperantisto» estas submetita al la militista cenzuro.

La 15 - a de decembro

estas la naskiĝtago de

D-ro L. L. Zamenhof,

nia ĉiama spirita gvidanto.

La 15 - a de decembro

estas dediĉita por la

Festo de la Libro

kulturtago por manifesti pri vivanteco de

Esperanto.

Rememoru pri la Majstro!

Oferu laŭvolan sumon por nia

literaturo

kaj aĉetu **almenaŭ** unu libron!

Estatuts de la Federació Catalana d'Esperantistes

Article primer. — Amb el nom de «Federació Catalana d'Esperantistes» hom constitueix una federació d'esperantistes en terres de llengua catalana.

Art. segon. — L'objecte de la «F. C. d'E.» és la unió de tots els esperantistes en terres de llengua catalana per a la divulgació i propaganda de l'Esperanto, pels fins de la representació aconsellada en la reunió general del V Congrés Internacional d'Esperanto celebrat a Barcelona, per a complimentar tots els acords i resolucions que afecten els esperantistes com a col·lectivitat, emanats dels Congressos Internacionals o dels nuclis directores de la llengua del Dr. Zamenhof.

Art. tercer. — Per al millor compliment de l'article anterior, la «F. C. d'E.» publicarà una revista, l'organització de la qual serà determinada per un reglament especial interior publicat pel cos de redacció i prèvia acceptació del Comitè Directiu. El preu de l'abonament a la revista serà de sis pessetes anyals.

Art. quart. — La «F. C. d'E.» constarà de membres associats i de membres isolats; els primers seran federats per mitjà de l'entitat a la qual pertanyen i els altres directament i en caràcter particular.

Els diversos organismes pertanyents a la «F. C. d'E.» contribuiran al seu sosteniment amb la quota trimestral, pagada a la bestreta, de 0'40 ptes. almenys per cada soci i els individuals amb una quota mínima de 3'50 ptes. anuals, també pagada a la bestreta.

Art. cinquè. — La «F. C. d'E.» serà regida per un Comitè Directiu, renovable cada any, compost de President, Vice-president, Secretari, Vice-secretari, Comptador, Caixer, Administrador i quatre Vocals.

Art. sisè. — El Comitè de la «F. C. d'E.» convocarà almenys una vegada a l'any, en diferents localitats, durant la primavera i en dia festiu, tots els seus federats, en Assemblea o Congrés general, en el qual, prèvia ordre del dia, hom donarà compte als assistents dels treballs i gestions acomplerts pel referit Comitè Directiu durant el seu exercici, hom acordarà el lloc on deuria celebrar-se el vinent Congrés o Assemblea, hom nomenarà els individus que deuran constituir el Comitè el pròxim exercici, i hom discutirà les proposicions que hagin estat presentades abans de la sortida del número de la revista anunciant el Congrés o Assemblea, i anunciades en l'ordre del dia.

Art. setè. — El Comitè serà facultat per a crear les seccions que cregui més convenients per a la prosperitat de la «F. C. d'E.» i de l'Esperanto, les juntes de les quals seran renovades per cada Comitè de bell nou elegit.

Serà president nat de cada secció un individu del Comitè designat pel mateix.

Art. vuitè. — Tots els esperantistes pertanyents a organitzacions federades tindran veu i vot en les Assemblees anuals, però el seu vot serà delegable al president d'un grup o una alta persona qualificada, prèvia la presentació dels corresponents carnets de soci.

Art. novè. — Tots els acords de les Assemblees o Congressos seran presos per majoria absoluta de vots dels socis assistents. Les esmenes que puguin presentar-se a aquest reglament deuran ésser presentades amb la deguda antelació per tal d'incloure-les en l'ordre del dia i publicades en la seva totalitat, puix que només podran ésser discutides i aprovades en les Assemblees o Congressos generals.

Art. desè. — La llengua oficial de la «F. C. d'E.» serà l'Esperanto, podent també emprar-se la catalana en les Assemblees.

Art. onzè. — Aquesta «F. C. d'E.» podrà actuar mentre compti amb dues col·lectivitats organitzades o trenta membres isolats. En cas de dissolució, previ acord d'ella, l'actiu existent serà lliurat al caixer de la Representació Constant de les Societats Nacionals Esperantistes.

Art. transitòri. — La «F. C. d'E.» serà domiciliada a Barcelona, carrer València, 245.